

Aleg. 80.

Sprawozdanie

Komisji administracyjnej o przedłożeniu c. k. Rządu w przedmiocie kwaterunku wojskowego, tudzież o petycyach o pożyczki na budowę koszar.

Wysoki Sejmie!

Na poprzedniej sesji powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 21. Października 1881. r. w przedmiocie stałego kwaterunku wojsk w kraju następujące uchwały:

I.

Sejm przeznacza kwotę 60.000 zł. corocznie przez lat trzy na udzielanie bezprocentowych pożyczek zwrotnych w ciągu najdalej lat 12 w celu budowy koszar bądź stałych bądź tymczasowych dla pomieszczenia załogi wojskowej stale w kraju konsystującej lub w celu przemiany na takie koszary budynków mających obecnie inne przeznaczenie. Pożyczki te mają być udzielane w pierwszym rzędzie gminom, mającym stałe załogi wojskowe, a następnie także prywatnym osobom.

II.

Sejm upoważnia Wydział krajowy do udzielania pożyczek wymienionych w ustępie I., do oznaczania sposobu zabezpieczenia tychże i postanawiania innych bliższych warunków.

III.

Budynki użyte na koszary lub koszary tymczasowe uwalnia się od dodatków krajowych na cały czas tego użytku.

IV.

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby na przyszłej sesji sejmowej przedłożył projekt ustawy względem równego rozłożenia ciężaru kwaterunkowego.

W skutek ostatniego ustępu powyższej uchwały wniósł Wys. c. k. Rząd projekt do ustawy „o ile możności równym podziale i ulgach co do ciężaru kwaterunku wojskowego w Królestwie Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem“. Projekt ten uchwałą

Wys. Sejmu z d. 6. Września b. r. przekazany został do zbadania komisji administracyjnej, która niniejszem ma zaszczyt złożyć o nim sprawozdanie.

Wspomniany projekt do ustawy zamierza sprowadzić słuszniejszy rozkład i ulgę w ciężarze kwaterunkowym w ten sposób, iż wprowadza dopłaty z funduszu krajowego do wynagrodzenia płaconego dziennie przez skarb wojskowy od stałego kwaterunku żołnierza i konia, a to dopłaty wynoszące 1 centa dziennie od żołnierza, a $\frac{1}{2}$ centa dziennie od konia. Prócz tego §. 6. projektu upoważnia Wydział krajowy do udzielenia zaliczek do wysokości 30.000 zł. rocznie na budowanie pomieszczeń wojskowych. Treść projektu zgadza się prawie dosłownie z projektem do ustawy wypracowanym w r. 1881. w Namiestnictwie przez mieszaną komisję i udzielonym do opiniowania Wydziałowi krajowemu, który w zeszłorocznym sprawozdaniu w przedmiocie stałego kwaterunku wojsk w kraju podał go do wiadomości Wys. Sejmu, w skutek czego ówczesna Komisja administracyjna w swoim sprawozdaniu o sprawie kwaterunkowej zajmowała się także rzeczonym projektem ustawy.

Myśl rozłożenia i ulżenia ciężaru kwaterunkowego przez dopłaty z funduszu krajowego do wynagrodzenia uiszczanego przez skarb wojskowy, nie znalazła przychylnego przyjęcia w zeszłym roku ani u Wydziału krajowego, ani u zeszłorocznej Komisji administracyjnej, ani wreszcie u Wys. Sejmu, który na posiedzeniu z dnia 21. Października r. z. uchylił wniosek wyszły z łona Sejmu a zmierzający do wprowadzenia takich dopłat i powziął przytoczoną na wstępie uchwałę przeznaczającą 180.000 zł. na bezprocentowe pożyczki dla gmin lub osób prywatnych w celu budowy koszar.

W sprawozdaniach zeszłorocznych Wydziału krajowego i komisji administracyjnej wykazano, że proponowane dopłaty obciążyłyby fundusz krajowy stale rocznym wydatkiem blisko 63.000 zł. O ile dopłaty te dostawałyby się gminom dostarczającym koszar, byłyby ulgą dla gmin, jednak ulgą bardzo nieznaczną, przy znacznem obciążeniu funduszu krajowego. O ile zaś dopłaty te dostawałyby się prywatnym właścicielom koszar, którzy najęli je wojsku bez dopłaty ze strony gminy, byłyby one niespodziewanym przybytkiem do korzyści, jakich szukali i jakie znaleźli ci przedsiębiorcy, zatem zupełnie nieusprawiedliwionym wydatkiem z funduszu krajowego. W każdym zaś razie cel, do którego koniecznie dążyć należy, jeśli się chce istotną sprowadzić ulgę w ciężarze kwaterunkowym t. j. budowa koszar, nie zostałaby osiągnięty, albowiem największa część dopłat w kwocie około 47.000 zł. przypadłaby na koszary obecnie istniejące, w znacznej części bardzo wadliwe i nie zasługujące nieraz na nazwę koszar, choćby tymczasowych, pozostała zaś kwota byłaby zbyt małą, żeby mogła służyć za zachętę do budowy koszar. W ogóle zresztą wątpić należy, czyli dopłaty z funduszu krajowego w wysokości proponowanej, a choćby nawet cokolwiek znaczniejszej, byłyby w stanie spowodować do budowania nowych koszar, zaś znaczniejszych dopłat nie zniósłby fundusz krajowy.

Powyższe argumenta zdaniem komisji administracyjnej w równej mierze i dziś jeszcze przemawiają przeciw proponowanemu we wniosku rządowym systemowi dopłat. Z drugiej strony zaś przyjęty uchwałą Wys. Sejmu z 21. Października r. z. system pożyczek bezprocentowych z funduszu krajowego na budowę koszar, wprowadzony niejako na próbę na lat trzy, już w pierwszym roku okazał się nadspodziewanie skutecznym, wywołał bowiem bardzo liczne zgłoszenia z wszystkich prawie znaczniejszych gmin garnizonowych w kraju, które postanowiły przy pomocy pożyczek z funduszu krajowego budować nowe koszary lub przebudowywać w tym celu istniejące budynki. I tak do połowy września b. r. zgłosiło się o pożyczki z funduszu przez Sejm wyznaczonego 19 gmin z żądaniami dochodzącymi do kwoty około 480.000 zł. a prócz tego cztery osoby prywatne. W najnowszym czasie przybyło jeszcze kilka zgłoszeń, tak, iż ogólna ich suma przenosi już pół miliona zfr.

W obec szczupłej stosunkowo kwoty, jaką miał do dyspozycji, Wydział krajowy przyznawał pożyczki przedewszystkiem gminom, które wcześniej się zgłosiły, uwzględniając zarazem,

gdzie ciężar kwaterunkowy był najdotkliwszy, potrzeba pomieszczenia wojska najpilniejszą, a środki finansowe gmin stosunkowo najłabsze. W ten sposób jak to szczegółowo przedstawia sprawozdanie z czynności Wydziału (str. 12—14) i późniejsze akta Wydziału krajowego z dotacyi na rok 1882 przyznano pożyczki wyczerpujące całą kwotę 60.000 zł. z wyjątkiem 4.000 zł., przyznanych zrazu gminie Sędziszów, lecz następnie cofniętych, skoro jeneralna Komenda doniosła, iż nie będzie tam stałej załogi. Wyplacono dotąd z dotacyi na r. 1882 — 29.000 zł., reszta zaś wyplaconą zostanie, skoro gminy dopełnią postawionych im warunków co do porozumienia z Władzami wojskowemi, wystawienia skryptów dłużnych, zatwierdzenia pożyczki przez Reprezentację powiatową i t. p., co nastąpi prawdopodobnie przed końcem roku 1882. — Dotacya na rok 1883 została w najnowszym czasie również wyczerpaną przez przyznanie pożyczek, które będą mogły być wyplacone dopiero w roku 1883.

Znaczny popęd, jaki uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 21. Października r. z. dała pod względem budowania koszar w gminach garnizonowych, każe się spodziewać, że w gminach mające stałe załogi, uchylonym zostanie stopniowo w niezbyt długim czasie kwaterunek t. z. rozdzielny, najuciążliwszy dla mieszkańców i najniekorzystniejszy ze względów wojskowych, następnie zaś również uchylonem będzie kosztowne najmowanie przez gminy domów na koszary, a umożliwione pozyskanie pod najłatwiejszymi warunkami własnych koszar gminnych.

W obec tych już w pierwszym roku poczynionych doświadczeń, równie jak w obec poprzednio przytoczonych argumentów zeszłorocznego sprawozdania komisijnego, komisya administracyjna nie może żadną miarą doradzać Wysokiemu Sejmowi przyjęcia systemu dopłat z funduszu krajowego do wynagrodzenia rządowego, lecz musi przemawiać za wytrwaniem nadal przy przyjętym systemie pożyczek bezprocentowych na budowę koszar. Ten ostatni system znalazł wprawdzie uwzględnienie i w rządowym projekcie do ustawy, który obok dopłat proponuje pożyczki z funduszu krajowego do wysokości 30.000 zł. rocznie przez lat 10, jednakże taki podwójny ciężar przechodziłby już siły kraju, a z drugiej strony kwota 30.000 zł. rocznie jest znów zbyt małą, żeby istotnego poparcia budowy koszar w kraju można się z niej spodziewać.

Jeżeli bowiem udzielanie pożyczek na budowę koszar ma istotnie dopomóc do wystawienia w gminach mających załogi potrzebnych koszar w ciągu niezbyt długiego czasu, to suma przeznaczona na takie pożyczki musi zostawać w pewnym stosunku do potrzeby. Nader liczne zgłoszenia o pożyczki ze strony gmin i rychłe wyczerpanie przez przyznanie tychże pożyczek, kredytu nietylko na r. 1882., lecz także na r. 1883. przyzwolonego, tudzież liczne odmowy później zgłaszającym się gminom, do jakich Wydział krajowy skutkiem tego był zmuszonym, dalej wniesione do Wysokiego Sejmu a przekazane do sprawozdania komisji administracyjnej petycje miast Lwowa, Przemyśla, Tarnopola, Brodów, Śniatyna i Trembowli o pożyczki bezprocentowe na budowę koszar wykazują, że sumy przeznaczone na takie pożyczki uchwałą Wysokiego Sejmu z 21. Października r. z. są za małe, zwłaszcza jeżeli się uwzględni, że zarządzone w bieżącym roku zmiany w organizacyi i dyslokacyi wojsk sprowadzą powiększenie załogi wojskowej w kraju i że w skutek tego otrzymają stałą załogę wojskową gminy, które dotąd jej nie miały.

Z tego powodu Komisya sądzi, że potrzebnem jest podwojenie kredytów przyzwolonych uchwałą Wysokiego Sejmu z 21. Października 1881 na rok 1883 i 1884.

W końcu ze względu na podniesiony na ubiegłej sesji sejmowej zarzut, że rozłożenie i ulżenie ciężaru kwaterunkowego powinno nastąpić nie w drodze uchwały Sejmu lecz w drodze ustawy krajowej — zarzut, którym uzasadniano potrzebę wezwania Rządu, aby wniósł projekt ustawy w tym przedmiocie, komisya pozwala sobie zauważyć:

§. 23. ustawy kwaterunkowej z 11. Czerwca 1879. Nr. ? Dz. p. p. stanowi, że przedmiot ten należy do zakresu działania reprezentacyi krajowej (ist eine zum Wirkungskreise der Landesvertretung gehörige Angelegenheit). — Nigdzie zaś w powyższej ustawie kwaterunkowej nie jest powiedzianem, iżby ustawa państwowa w całości lub pojedynczych jej częściach wymagała ustawy

krajowej do wejścia w życie. Statut krajowy stanowiąc w §. 18. że „za sprawy krajowe uznają się” „bliższe rozporządzenia w obrębie ustaw powszechnych względem dostarczania podwód tudzież zaopatrzenia i kwaterowania wojska” również nie przepisuje, żeby te sprawy jedynie w formie ustawy mogły być załatwione, a przemawia w tym samym kierunku i praktyka, gdyż np. w Tyrolu postanowienia sejmu o dopłatach kwaterunkowych z funduszu krajowego wydane zostały w formie uchwały nie zaś ustawy.

Za formą uchwały zaś, skoro jest dopuszczalną a jak sądzimy przy systemie pożyczek na budowy jedynie stosowną, przemawia większa nierównie łatwość zmiany, gdyby wymagały tego późniejsze doświadczenia lub zmienione stosunki.

Komisya administracyjna wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy powziąć następujące uchwały:

I. Sejm przechodzi do porządku dziennego nad projektem rządowym do ustawy o równym podziale ciężaru kwaterunku wojskowego.

II. Sejm podwyższa kwoty przeznaczone uchwałą sejmową z 21. Października 1881 r. na udzielanie bezprocentowych pożyczek w latach 1883 i 1884 na budowy koszar dla stałej załogi lub na przemianę na takie koszary budynków mających obecnie przeznaczenie z 60.000 zł. rocznie — na 120.000 zł. rocznie.

III. Przekazane Komisji administracyjnej do sprawozdania petycye pod l. 134, 363, 364, 415 i 461 miast Lwowa, Przemyśla, Brodów, Tarnopola, Śniatynia i Trembowli o pożyczki bezprocentowe z funduszu krajowego na budowę koszar, przekazuje Sejm ze względu na powyższą uchwałę Wydziałowi krajowemu do urzędowego załatwienia.

Co do petycyi miasta Żółkwi pod l. 160 o rozszerzenie uchwały sejmowej z 21. Października 1881 r. na wystawione już przedtem budowle wojskowe, Komisya administracyjna ze względu na to, że celem powyższej uchwały jest pomnożenie istniejących obecnie koszar wojskowych, wnosi:

„Sejm przechodzi nad petycją gminy Żółkwi do porządku dziennego.“

Grocholski,
Przewodniczący.

Pilat,
Sprawozdawca.